

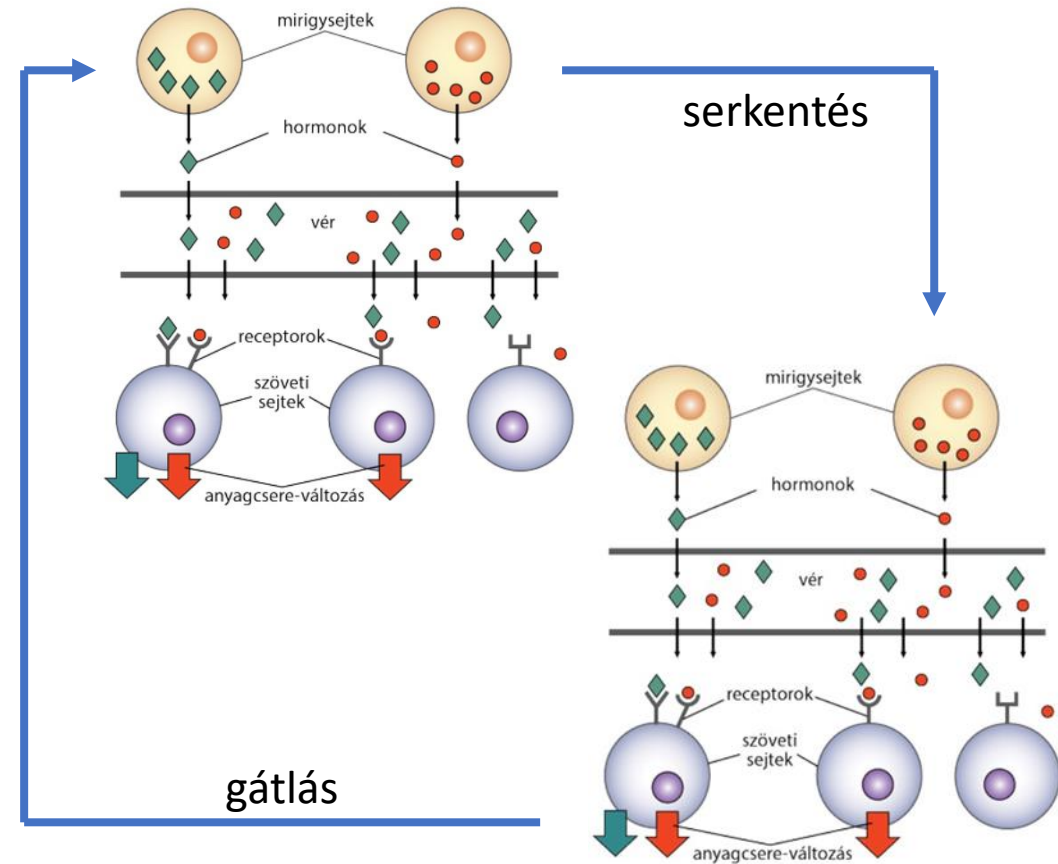
Hormonhatások a gyermekek, fiatalok vázrendszerén

Dr. Muzsnai Ágota

ÉKC, Budai Gyermekkórház Th.

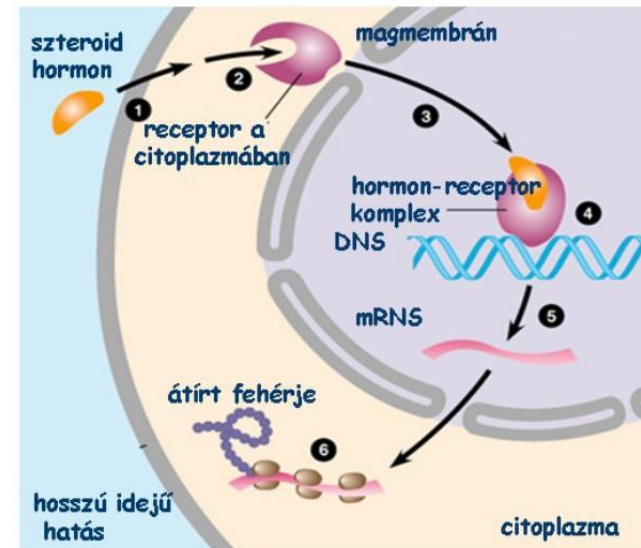
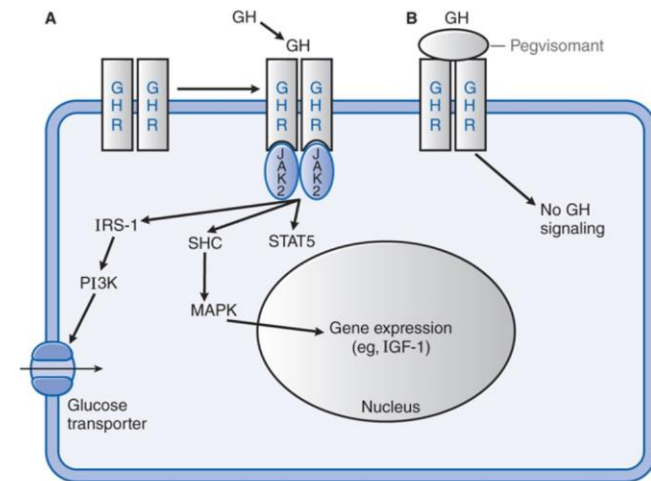
Hormonok, hormonrendszer

- A hormonok nagyon kis mennyiségben vannak jelen a szervezetben, a vérkeringésben
- Zárt rendszer. Az optimális hormonszintet igen érzékeny többlépcsős folyamat biztosítja (pl. célzott serkentő hormonon keresztül vagy gátló visszajelzéssel)

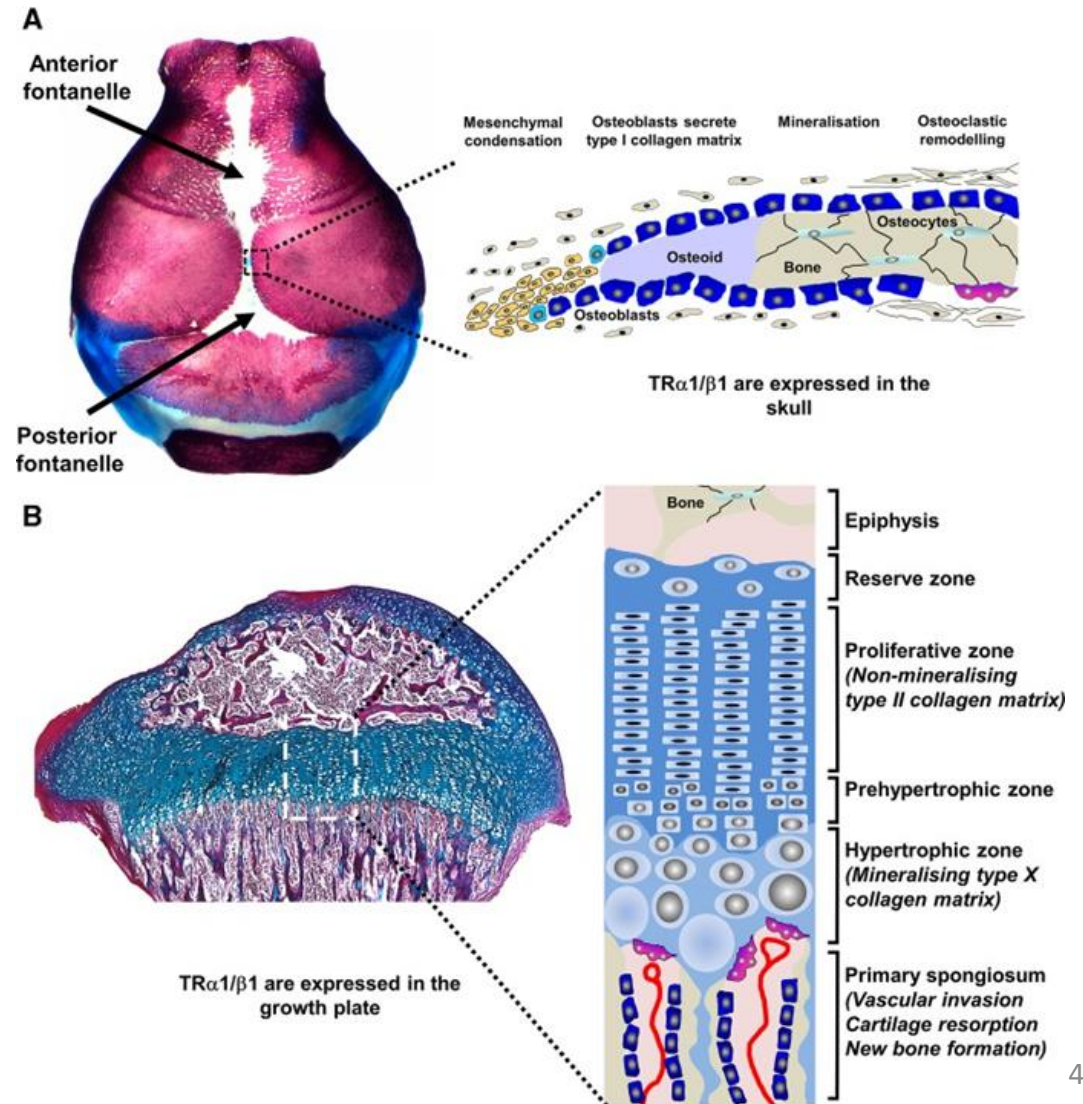
Hormonhatás

- A hormonok hatásukat úgy fejtik ki, hogy receptoraikhoz kötődnek
- Az a hormon tud hatni a csonton, amelynek receptora van a csontot alkotó sejteken, sejtekben
- A receptor jelenléte nem fix, időben változhat, környezeti tényezők befolyásolhatják

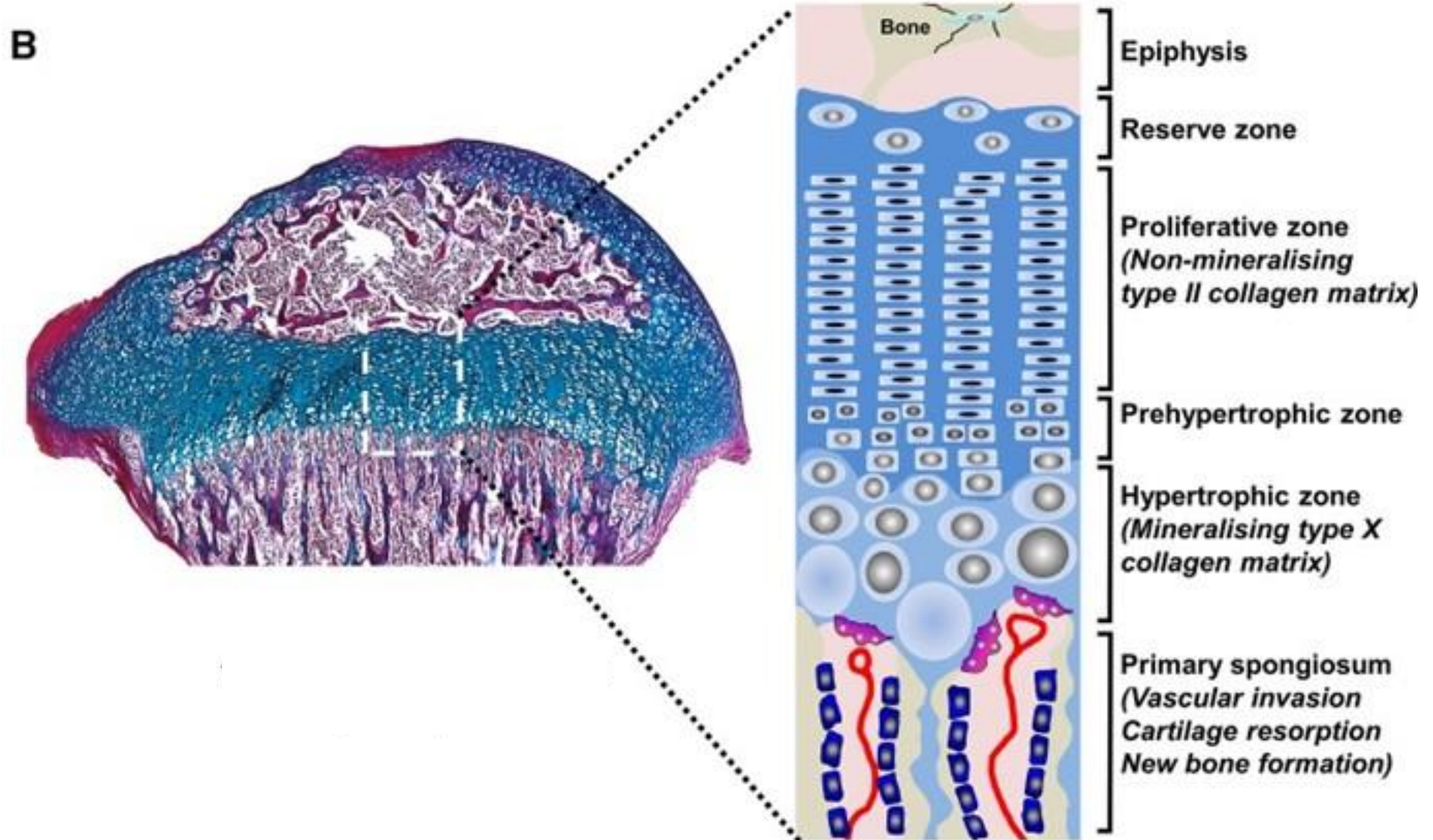

A vázrendszer alkotó csontok

- Típusa:
  - Lapos csontok (koponya)
  - Csöves csontok (végtagok)
  - Szabálytalan csontok (csigolyák)
- Csontosodása:
  - Desmális (lapos csontok)
  - Chondrális/enchondrális (csöves csontok)

Enchondrális csontosodás

A csontok élettana

- A csontok növekednek a fejlődés során
- A csontok átépülnek az igénybevételnek megfelelően
- A csontok regenerálódni képesek sérülés után

- Ezen folyamatok megértése jól követhető, ha először megismerkedünk a csontszövet elemi működési egységével (BMU: bone multicellular/modeling unit)

Csontépülési egység (BMU)

Átfedésben 4 lépés:

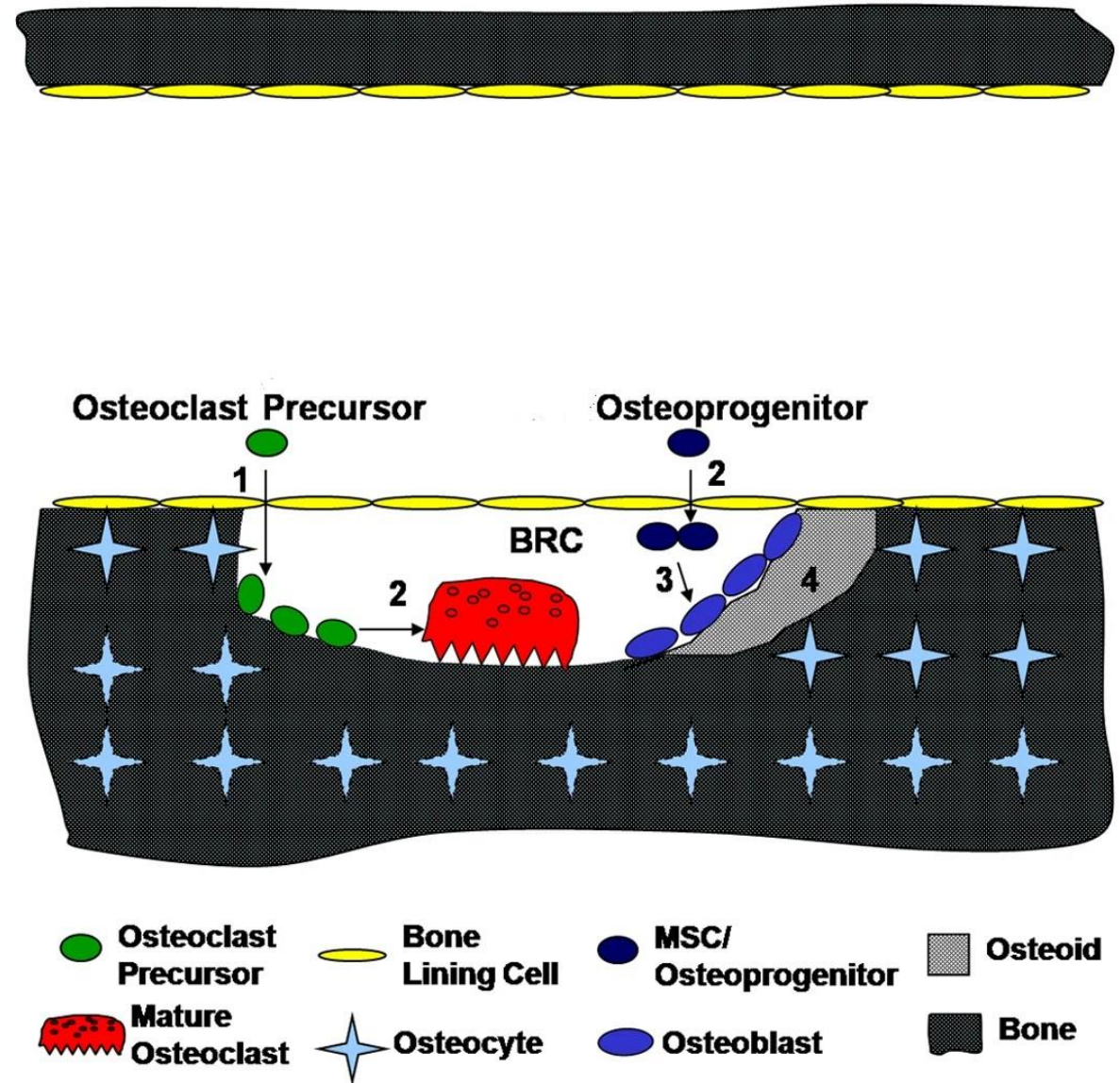
(1) Inger, aktiválás egy adott ponton

(2) Osteoclast differenciálódás,
csontfelszívódás, egyidejűleg
építő őssejtek megjelenése

(3) Osteoblast differenciálódás,
osteoid szintézis

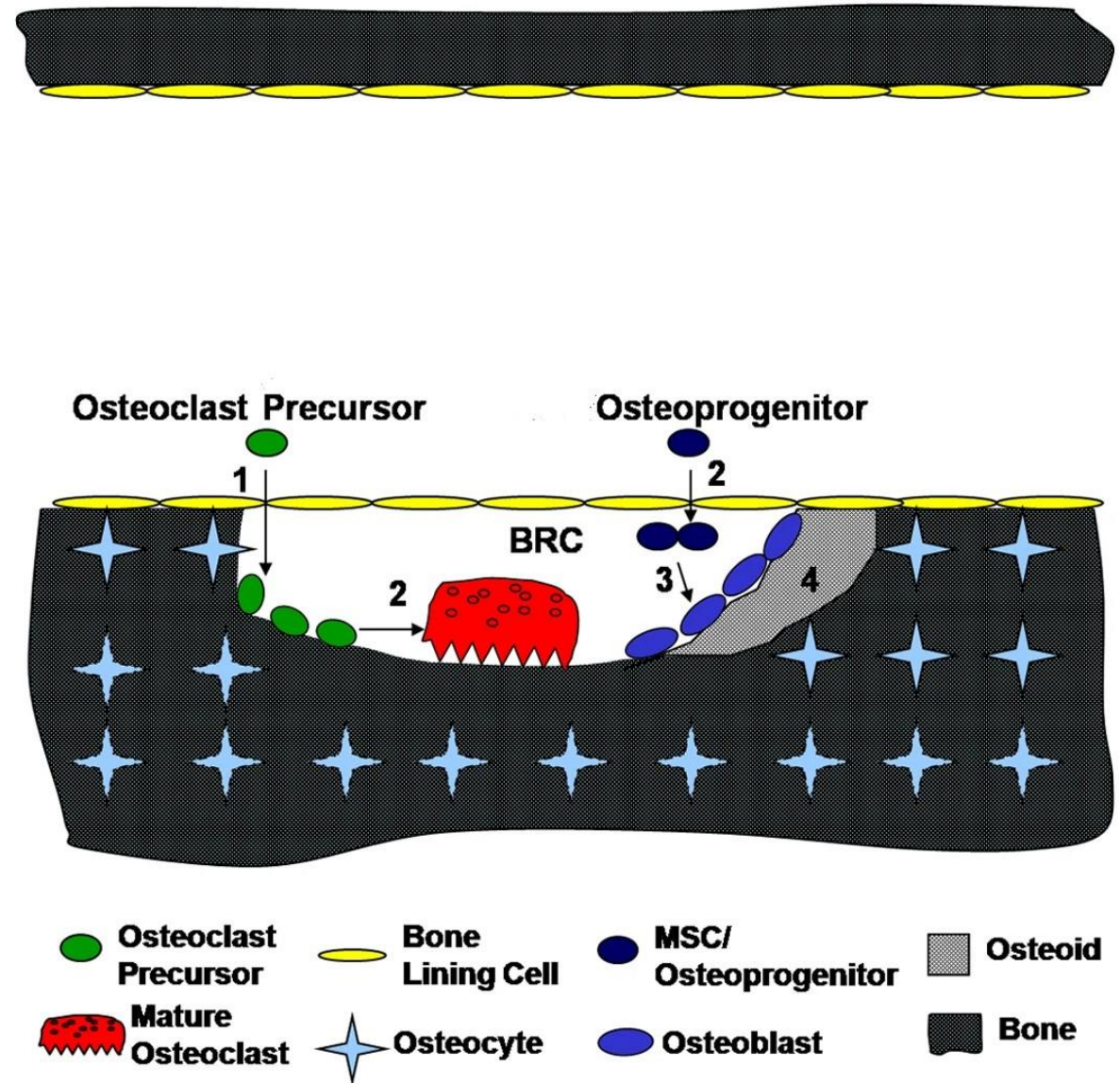
(4) Az osteoid mineralizációja és a
folyamat befejeződése

BRC: bone remodeling compartment

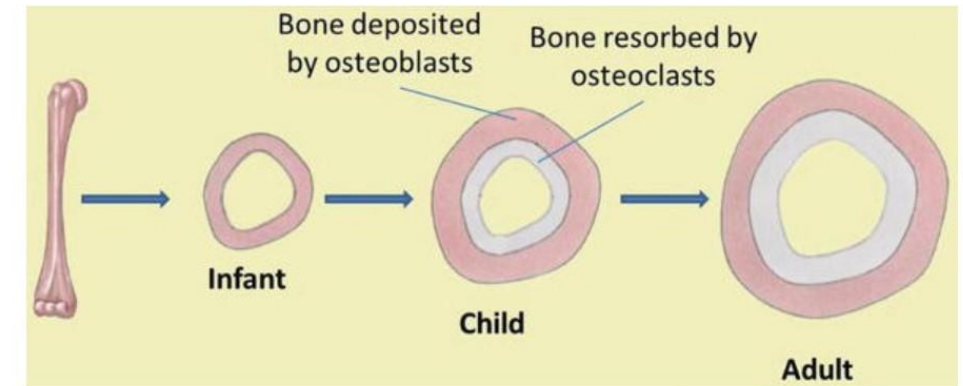
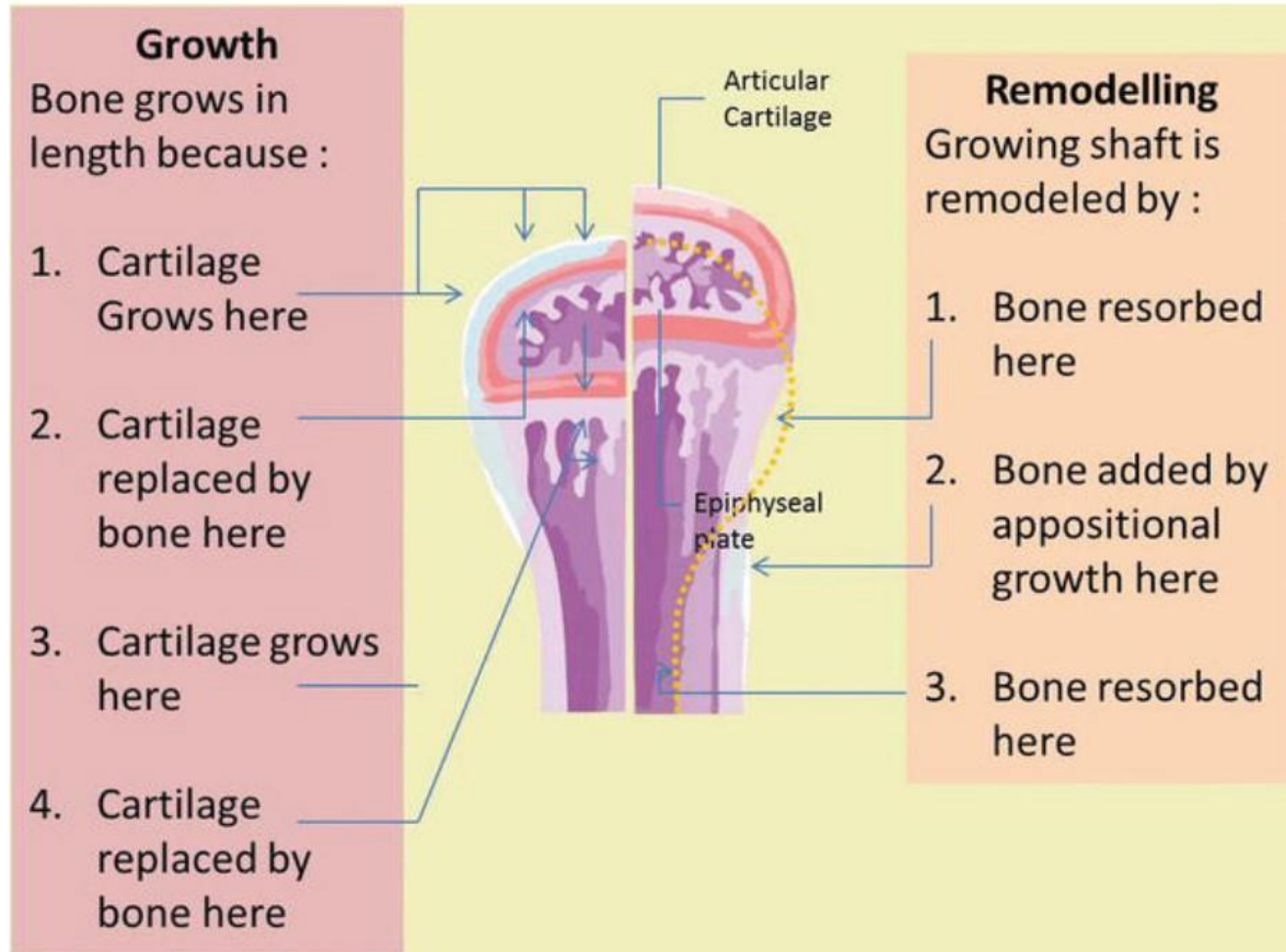
Csontépítési egység (BMU)

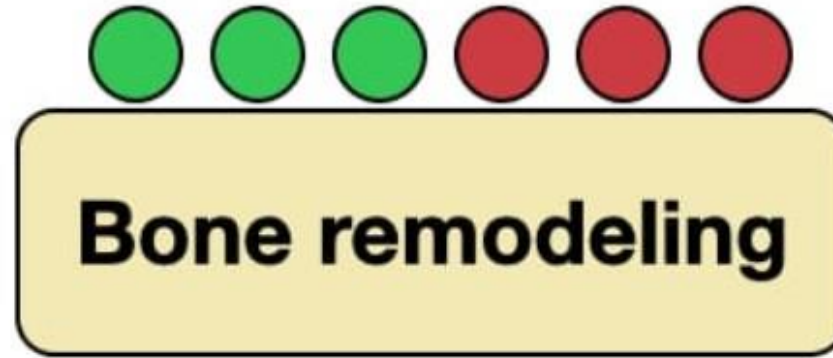
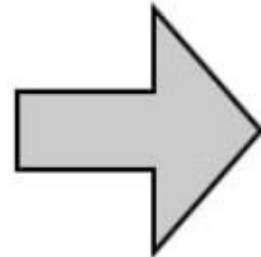
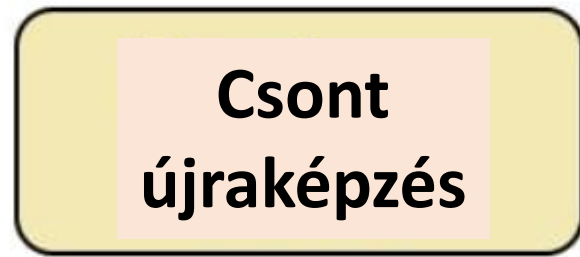
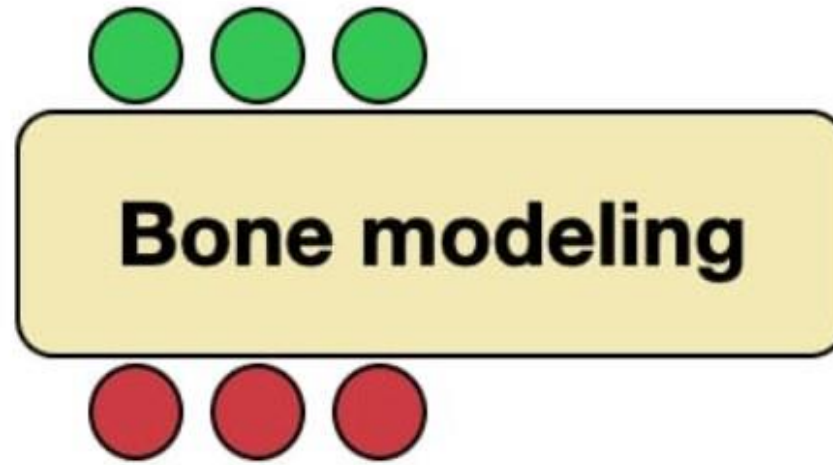
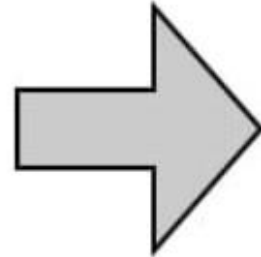
- (1) Inger: mechanikai terhelés, szerkezeti mikrosérülések, szisztémás vagy parakrin faktorok
- Egy millió BMU aktív egyidőben felnőttben
- Évente a csontváz 10%-a megújul

A csontok hossznövekedése

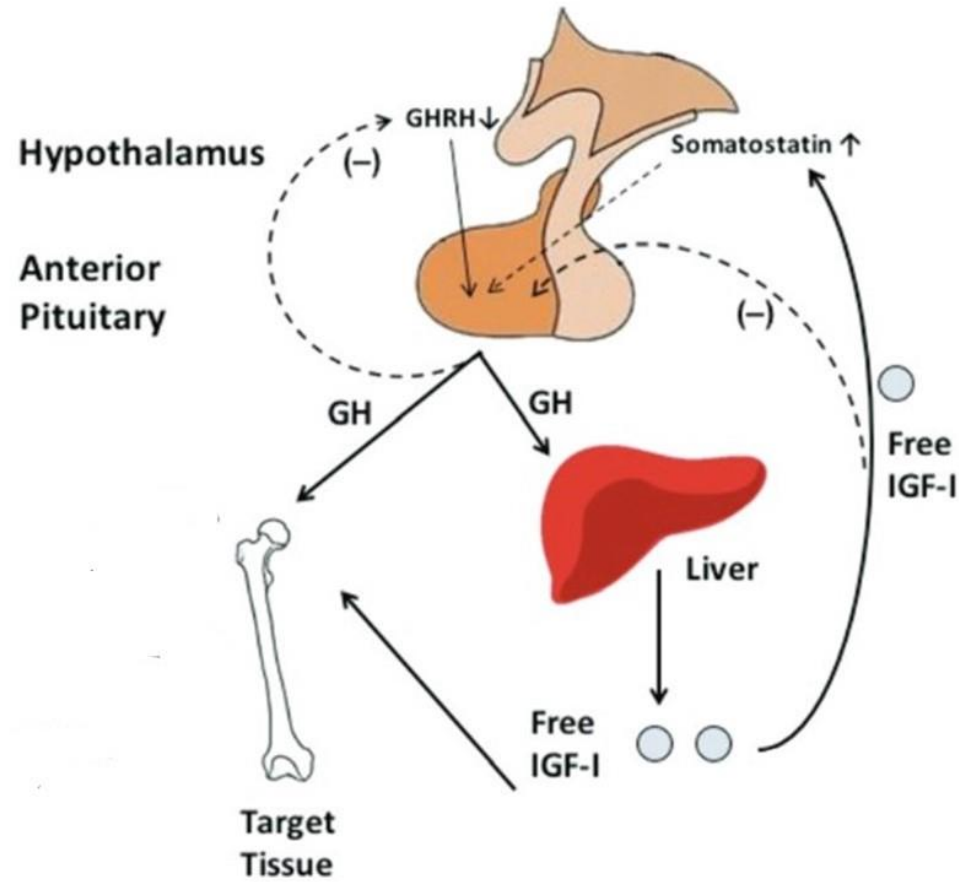

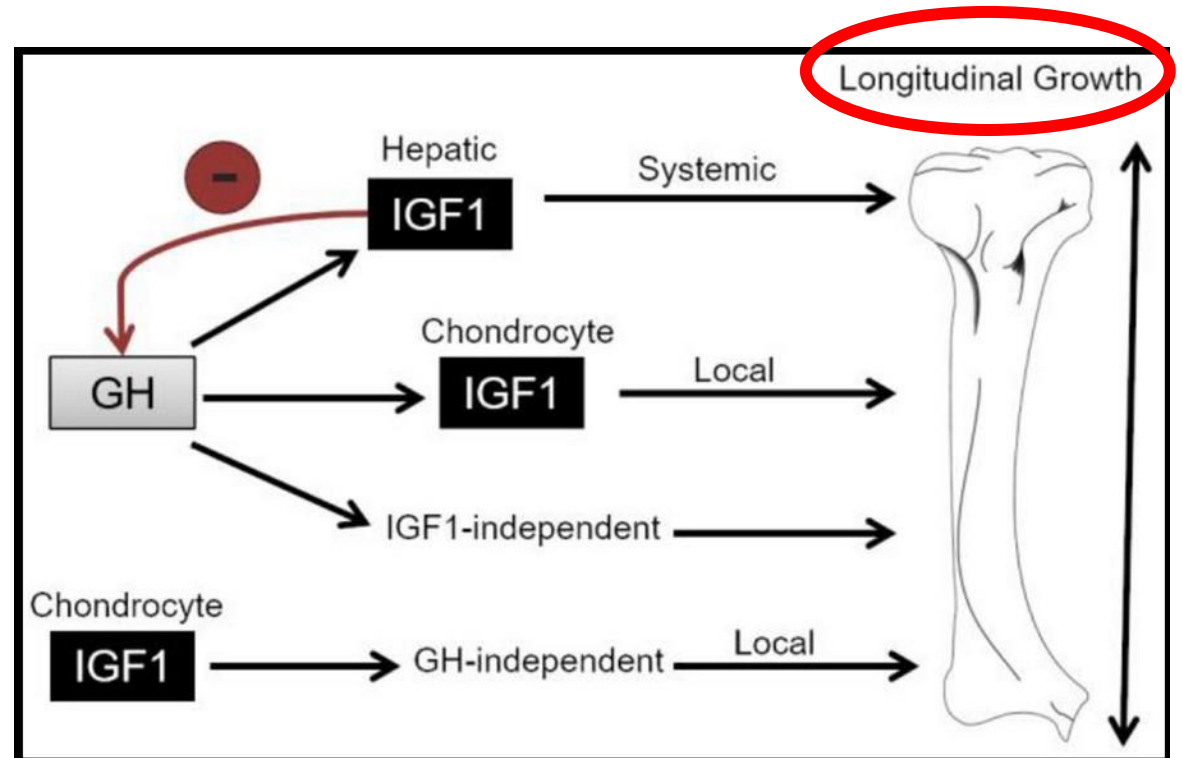
Hormonok és a csont kapcsolata

- A csont mint szerv alkotja a vázrendszert
  1. Növekedési hormon (GH és IGF-I)
  2. Nemi hormonok (E2, T, androgének)
  3. Pajzsmirigy hormonok (T4, T3)
  4. Glukokortikoidok
- A csont mint Ca-raktár a Ca-anyagcsere résztvevője
  1. PTH
  2. Calcitonin
  3. D vitamin

1. Növekedési hormon – IGF-I tengely

GH direkt és indirekt hatás

GH direkt és indirekt hatás

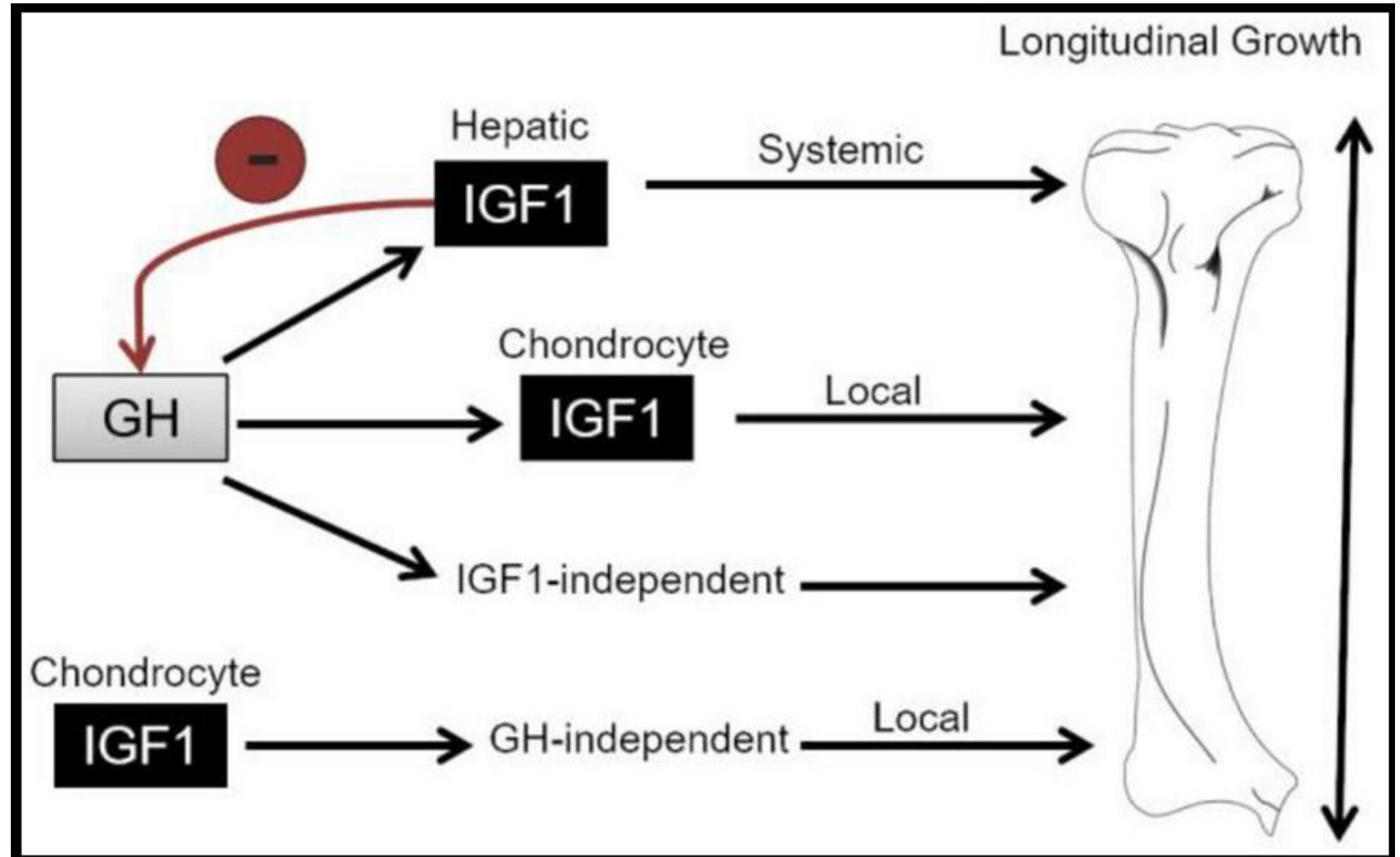
Törpenövésék közötti különbség

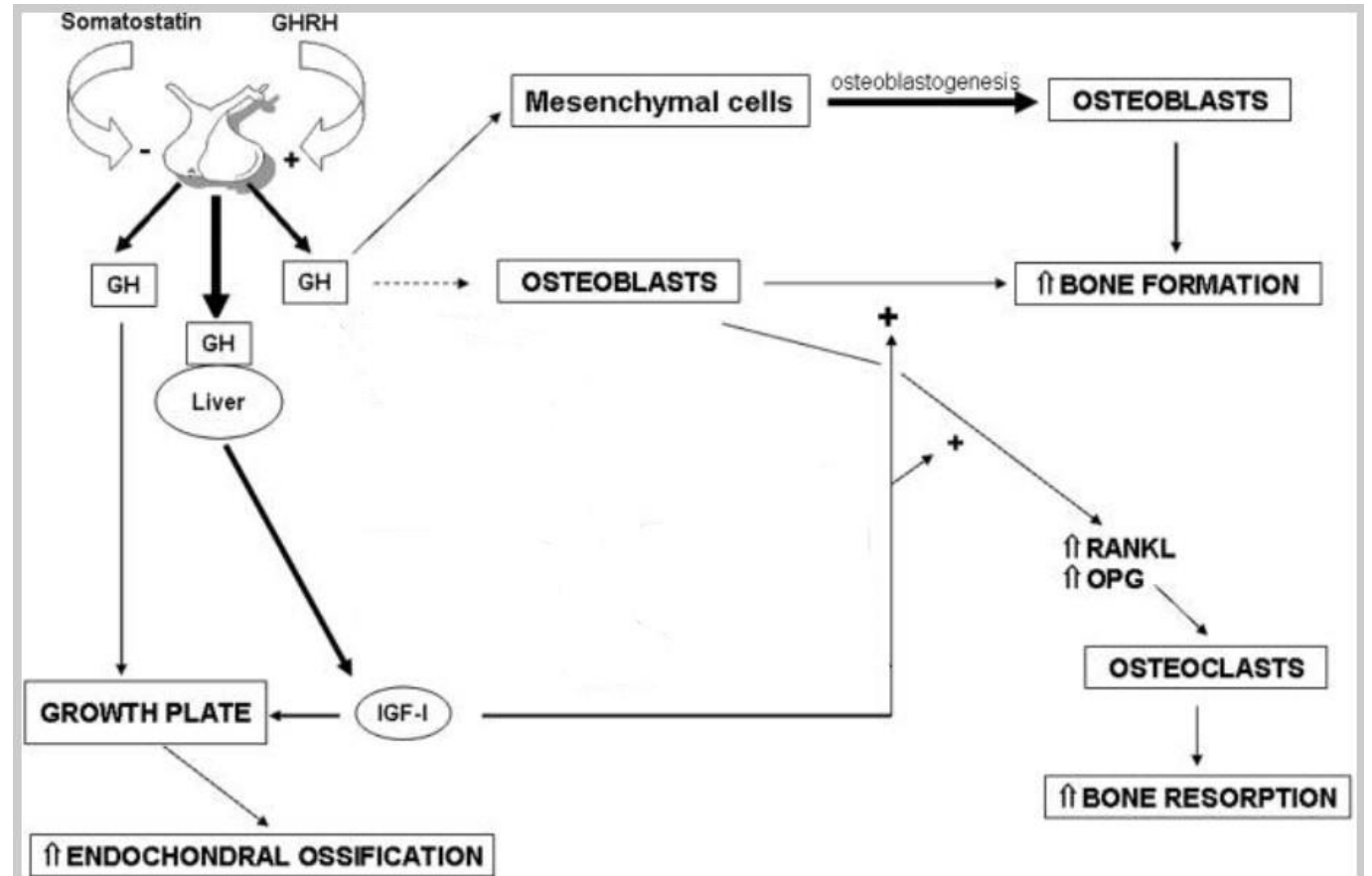
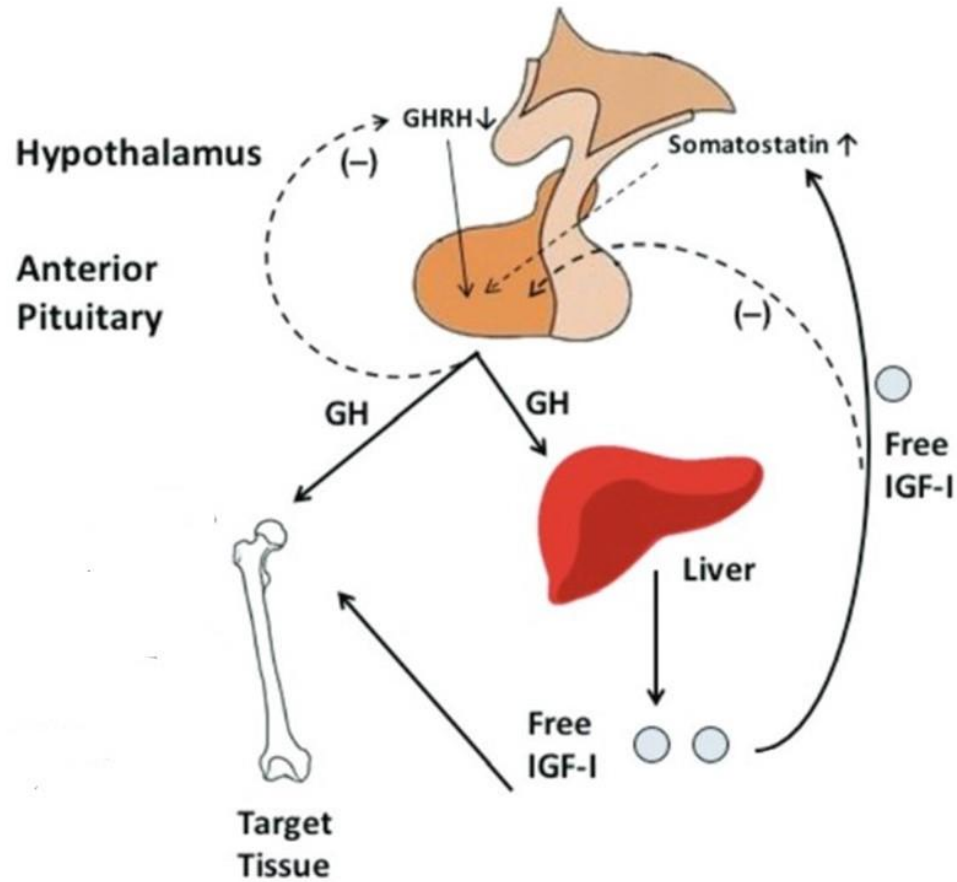
Növekedési hormonhiány

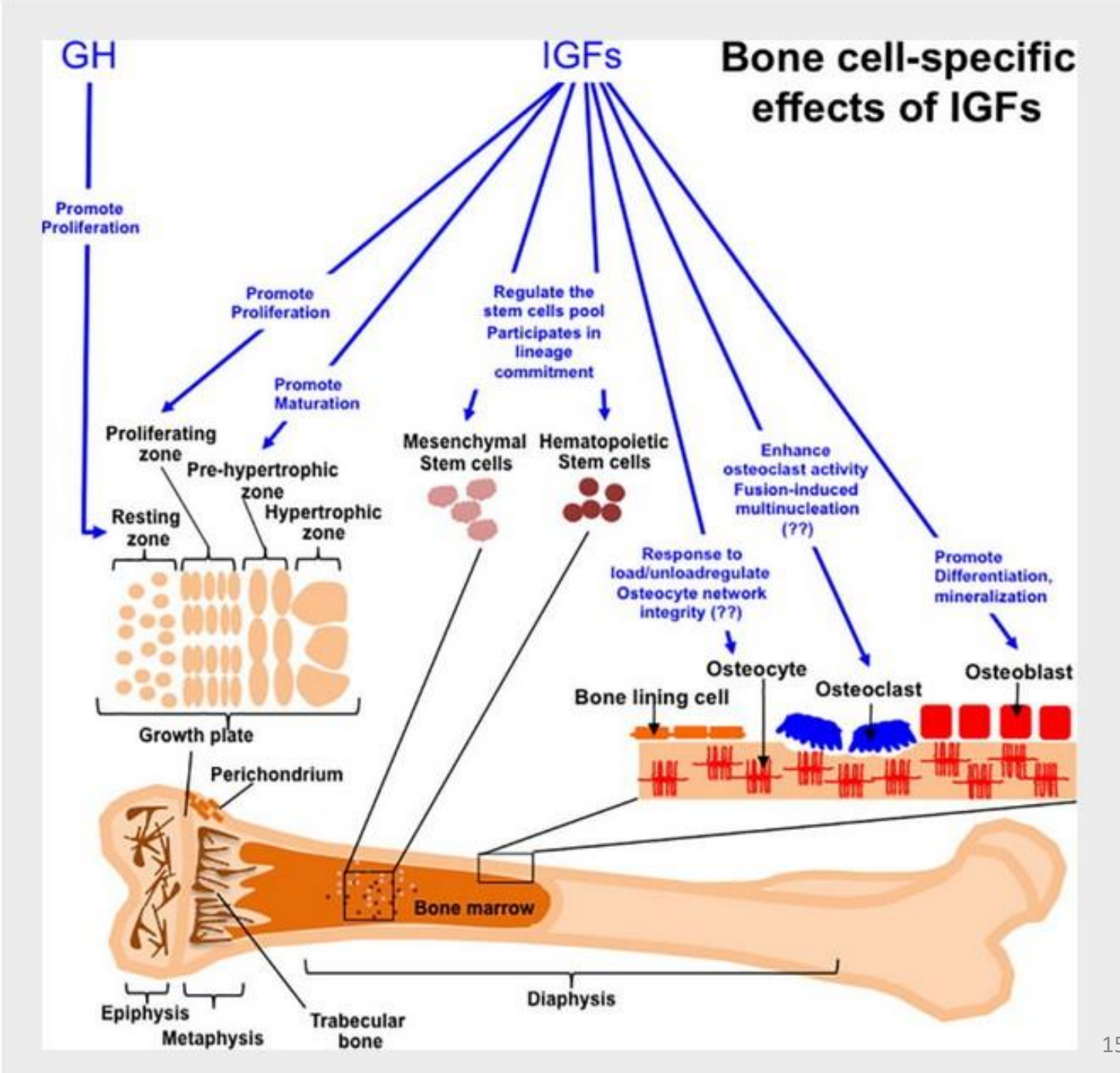
Chondrodystrophia

Növekedési hormon – IGF-I tengely

IGF-I

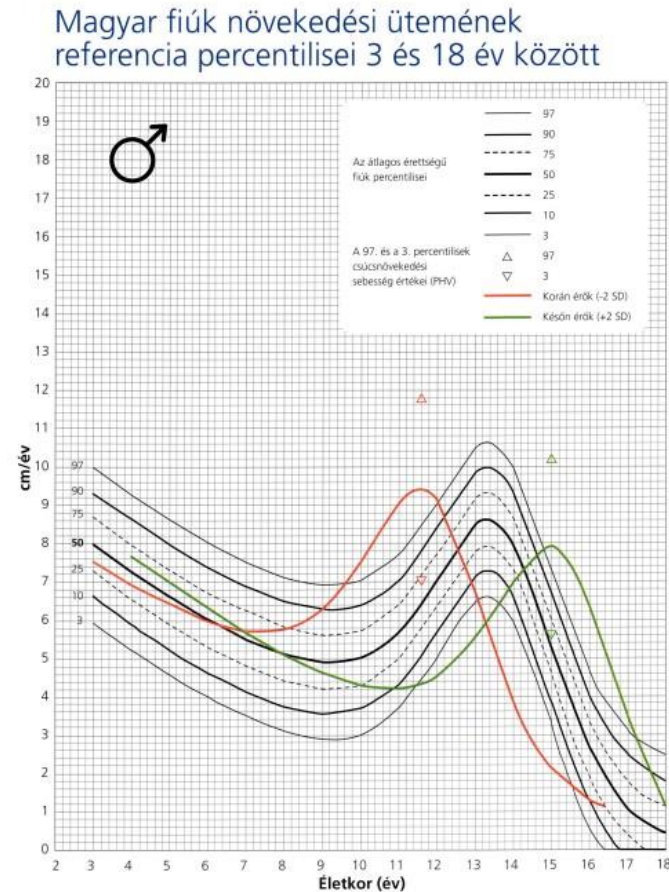
Növekedési hormon

- GH direkt hatás: csontok hossznövekedése, IGF-I generálás
- GH indirekt hatás: IGF-I révén
- Hossznövekedés
  - GH direkt hatás, IGF-I-től független
  - GH hatás hepatikus IGF-I-en keresztül
  - GH hatás lokális porc IGF-I-en keresztül
  - GH-tól független lokális porc IGF-I-en keresztül

Miért marad abba a növekedés?

- Elfogy a GH?
- Meggátolja valami az addig jó hatást?
- Megjelennek a nemi hormonok
  - Megugrik a növekedés
  - Befejeződik a növekedés

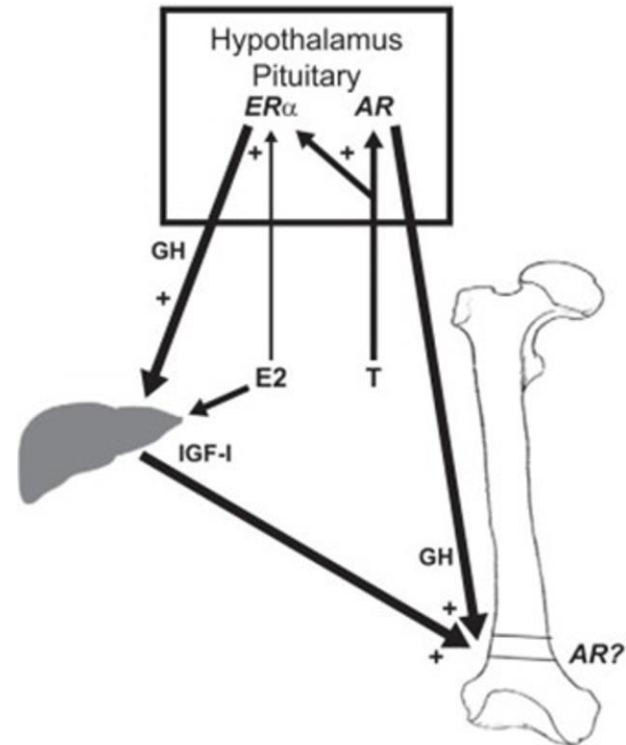

2. Nemi hormonok

- E2: ösztrogén
- T: tesztoszteron
- E2 α : ösztrogén receptor
- AR: androgén receptor
- Pubertás indulásakor az E2-szint alacsony: A GH-IGF-I tengelyen keresztüli indirekt hatás növeli a hossznövekedést
- Pubertás végén az E2-szint magas: A chondrocytákon való direkt hatás révén csökken, majd befejeződik a hossznövekedés

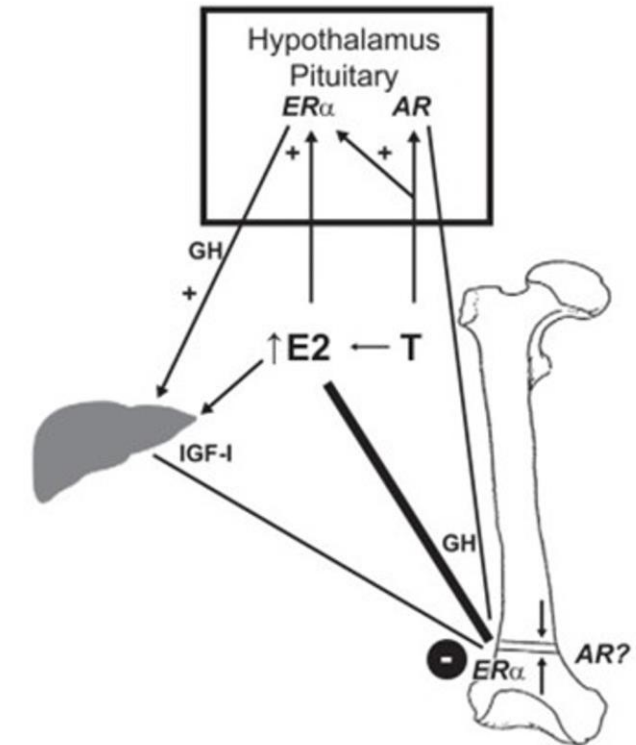
Hossznövekedés és a csontvégek záródása

A A nemi érés korai szakasza

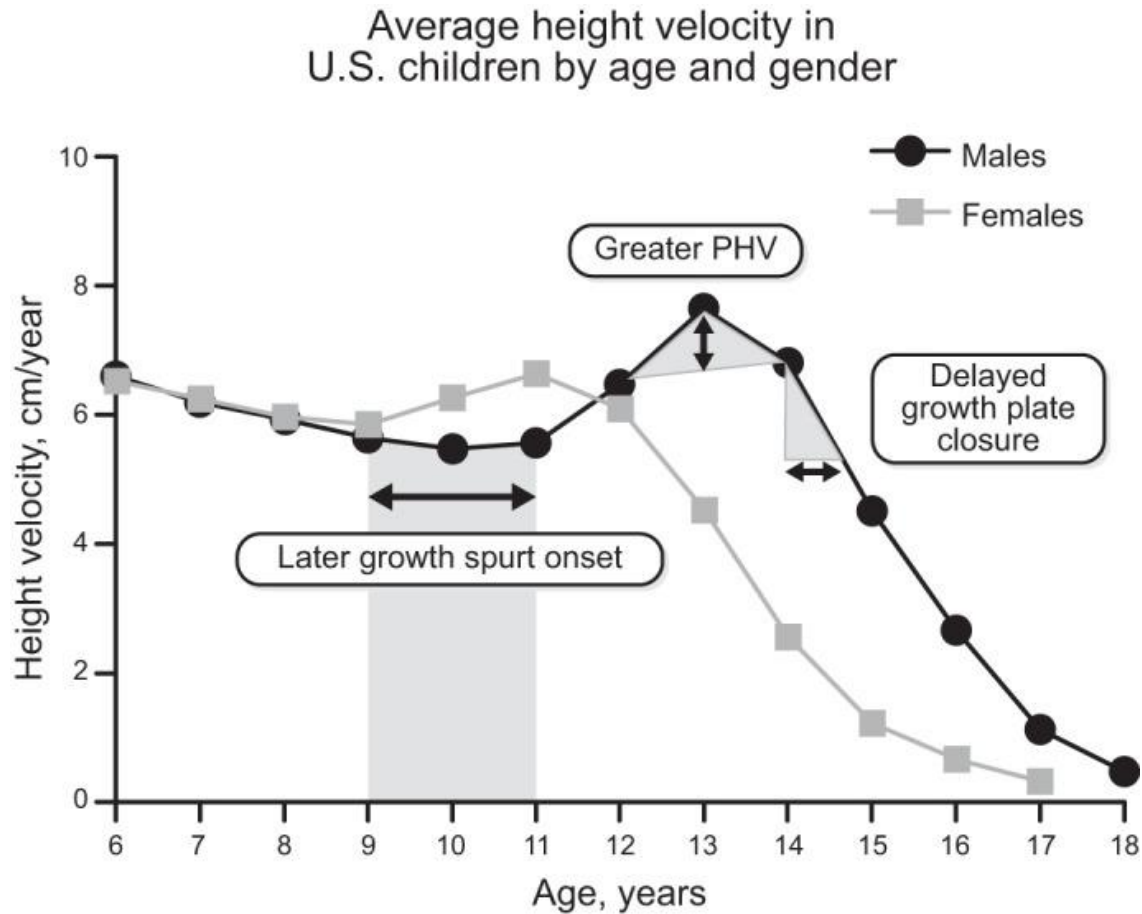
Increased longitudinal bone growth
via indirect effects on GH/IGF-I

B A nemi érés késői szakasza

Reduced/Cessation of longitudinal bone growth
via direct effects of high-dose E2 on chondrocytes

A növekedési megugrás jellemzői

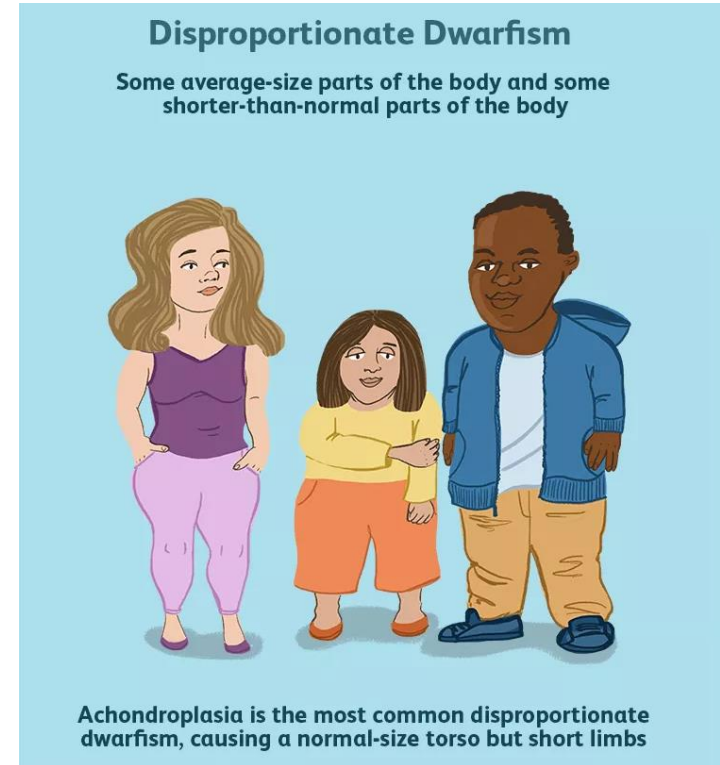
- Fiúknál

- Később indul
- Magasabbra emelkedik
- Hosszabb ideig tart
- Náluk is az ösztrogén felelős az epiphysis fűgák záródásáért

Hogyan hat a termetre a korai pubertás?

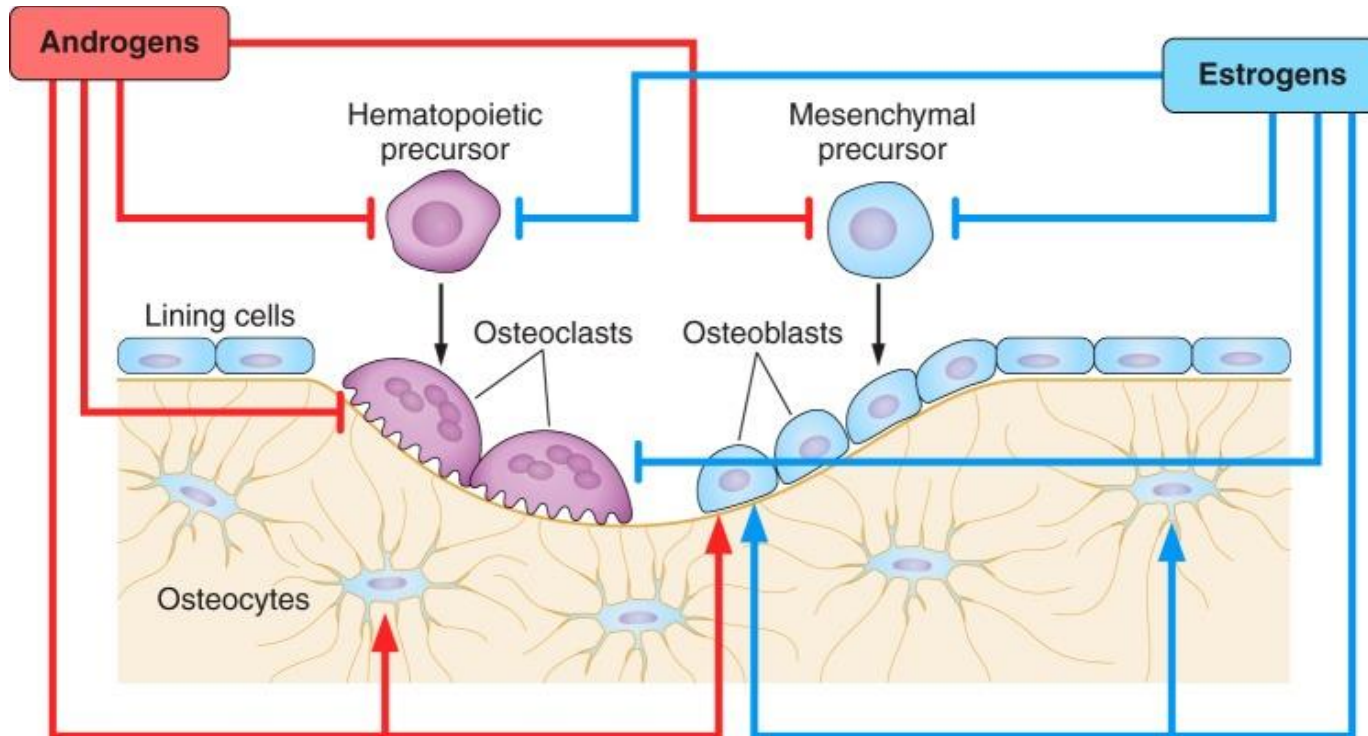

Gyermekekben arányos magasnövés

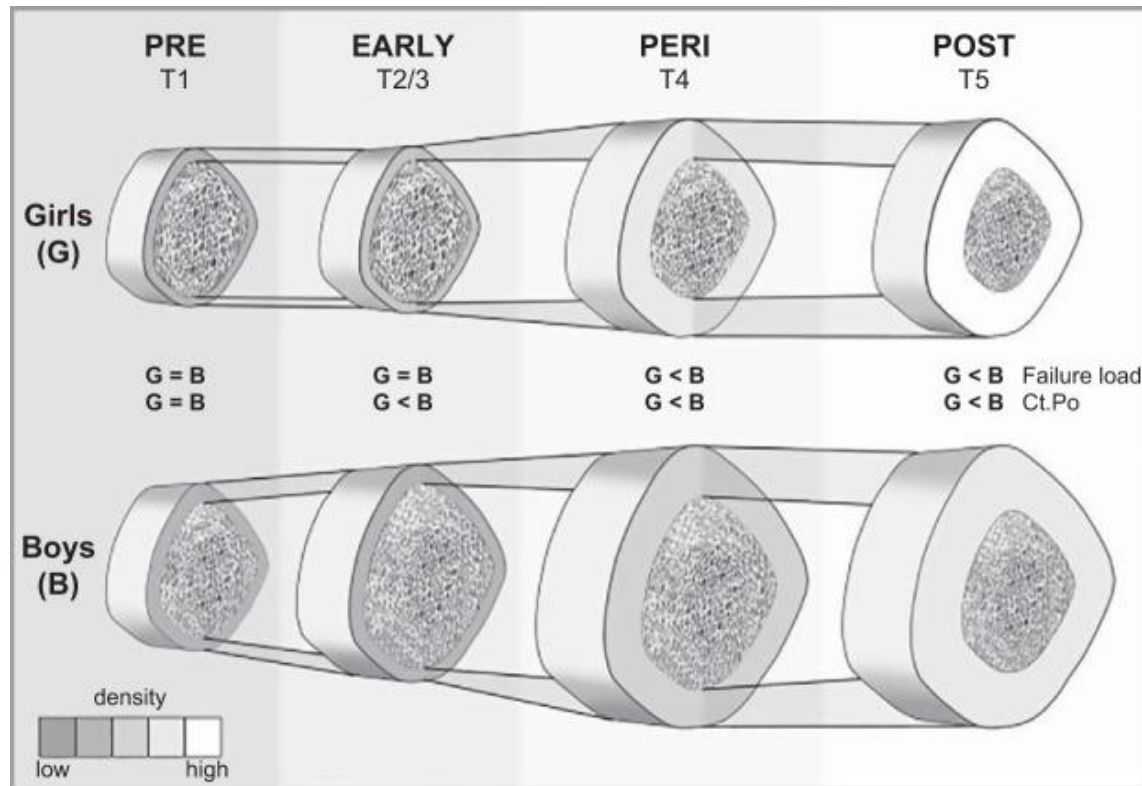
Felnőtt korban aránytalan alacsonynövés

A nemi hormonok hatása a BMU-n

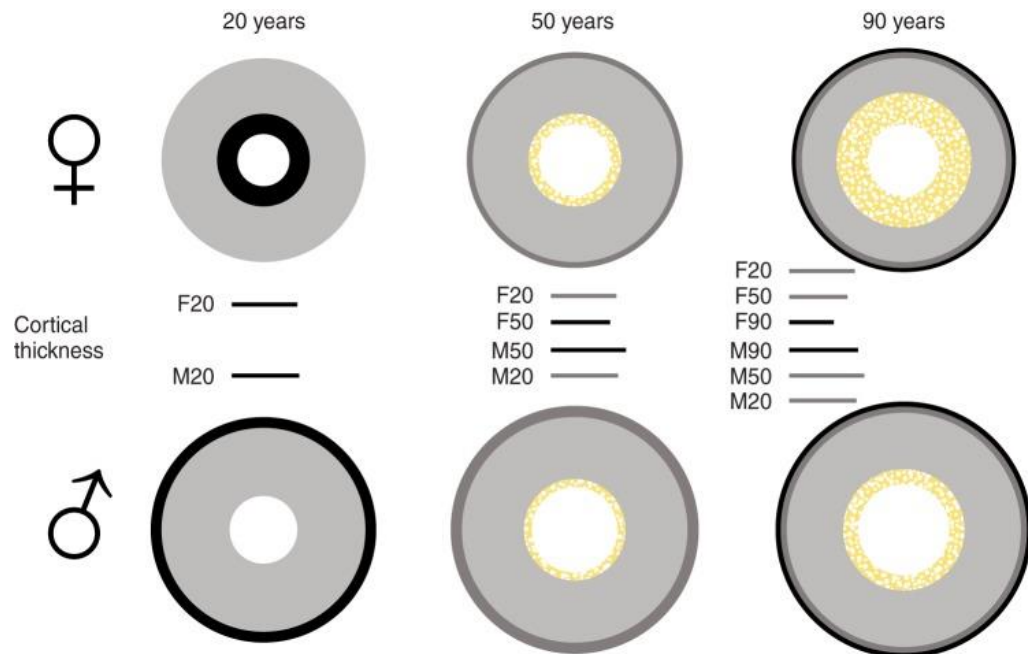
- Osteoclastok: kivájják a csontot
- Osteoblastok: új mátrixot építenek
- OC-k és OB-k generálásának gátlása
- OB-k és osteocysták életidejének növelése
- OC-k életidejének rövidítése

Az elnyújtottabb ösztrogén-hatás eredménye

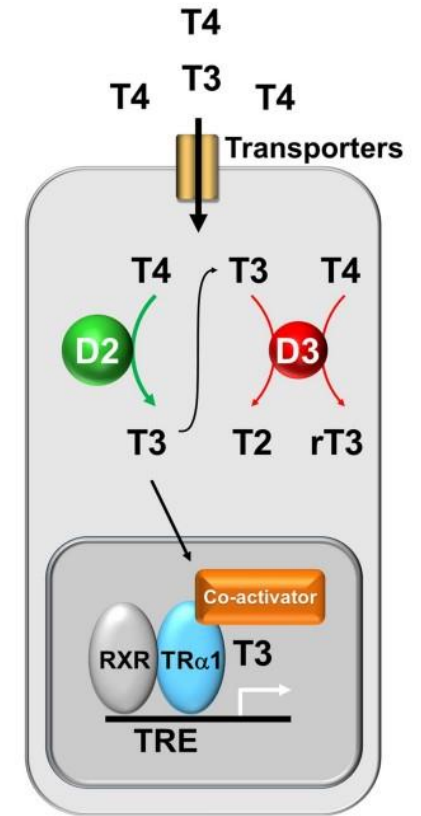
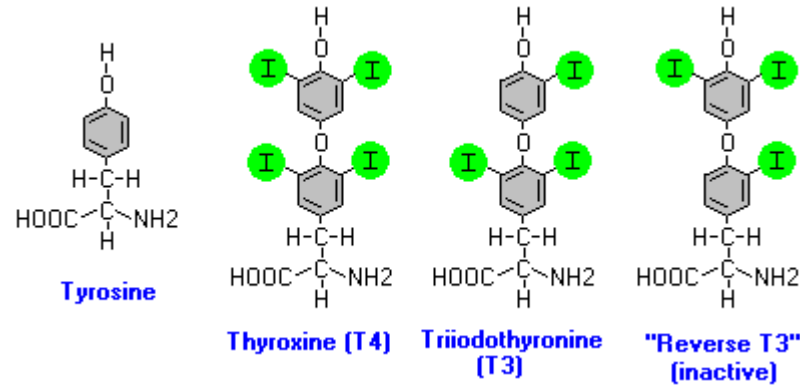
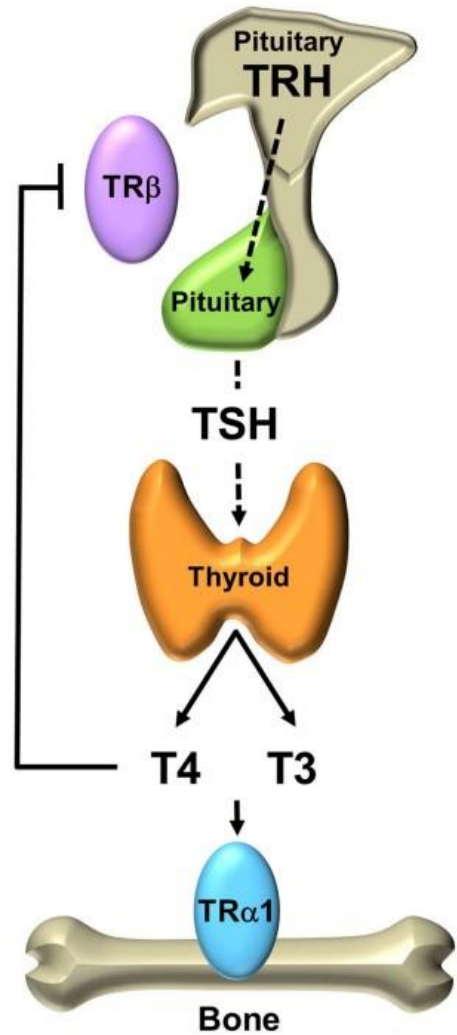
- A csontszerkezet és denzitás különbsége pubertás alatt
  - A fiúk kortikális csontjátmérője nagyobb
  - A velőüreg is szélesebb, ezért a kortikális vastagság csak kicsivel nagyobb
  - A vBMD magasabb a lányoknál
  - A trabekuláris térfogat és a kérgi porozitás is nagyobb a fiúknál

Csontszerkezeti változások a pubertás után

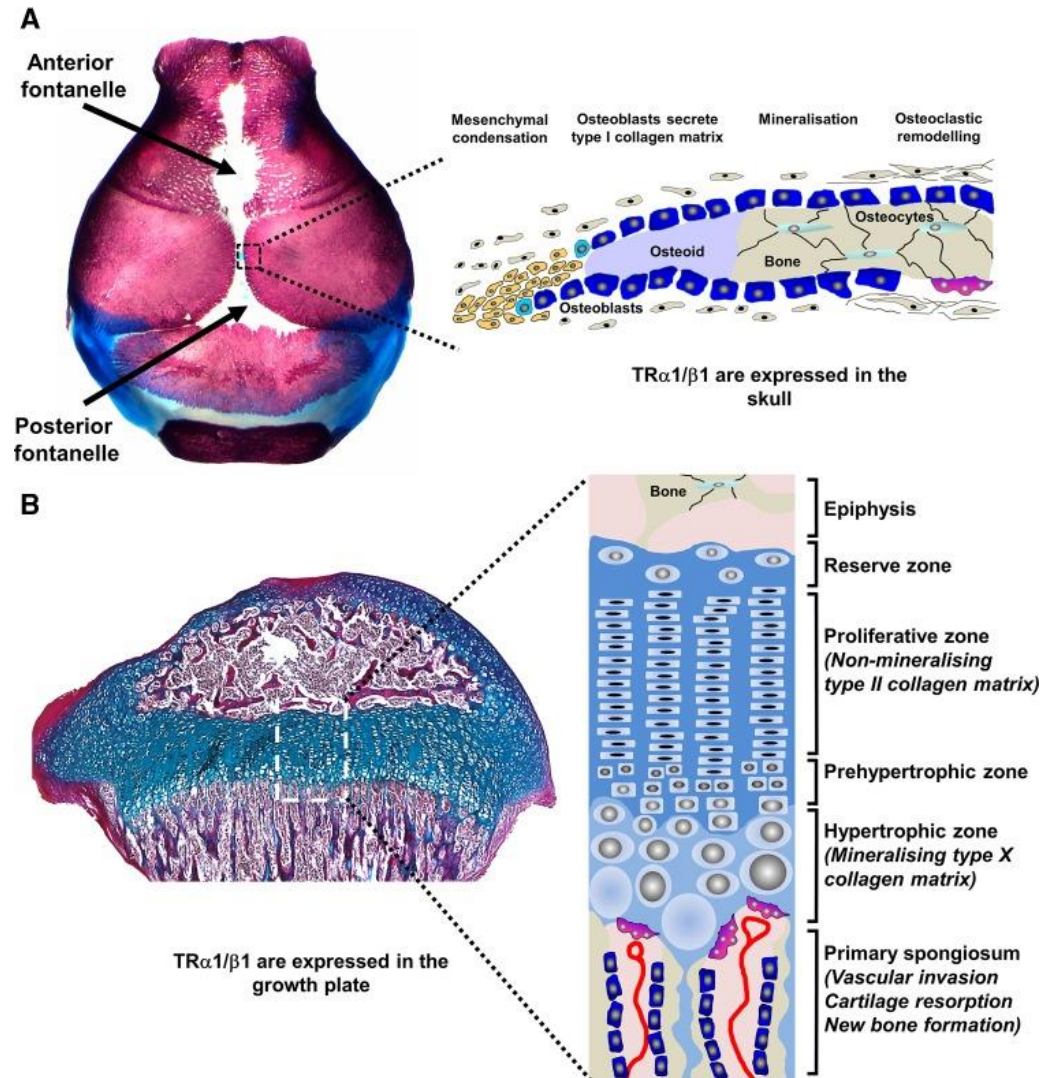
- 20 éves kor
  - Nő: Kisebb endosteális növekedés
  - Ffi: Nagyobb periosteális növekedés
- 50 éves kor
  - Nő: A kortikális vastagsága csökken
  - Ffi: A kortikális vastagsága növekszik
  - Az endosteális csontresorpció (és kortikális állomány trabekulárissá alakulása) nő mindkét nemben
- 90 éves kor
  - Nő: A kortikális vastagsága tovább csökken
  - Ffi: A kortikális vastagsága csökken
  - Az endosteális csontresorpció (és kortikális állomány trabekulárissá alakulása) tovább nő mindkét nemben, a nőnél nagyobb mértékben

3. Pajzsmirigy-hormonok

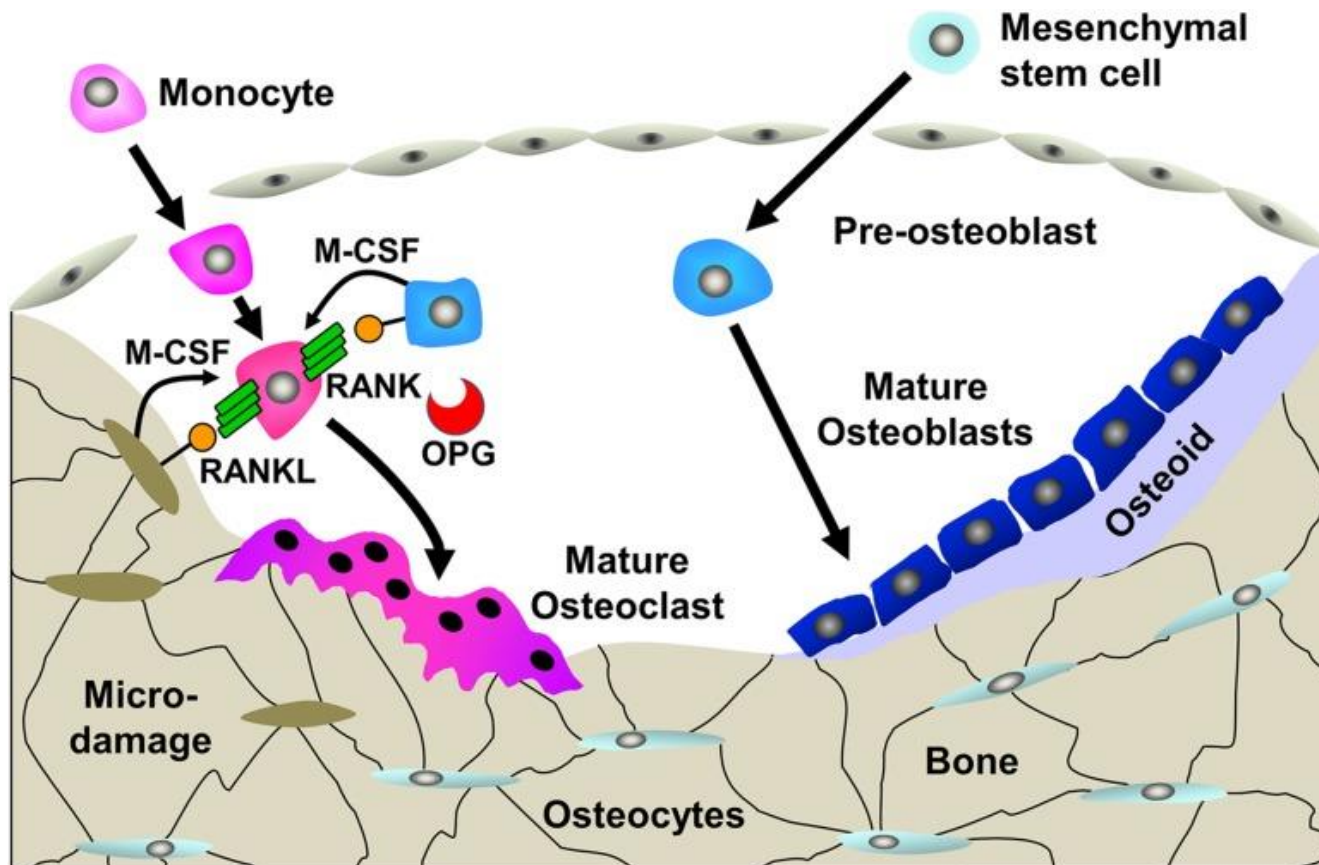

Pajzsmirigyhormon és csontosodás

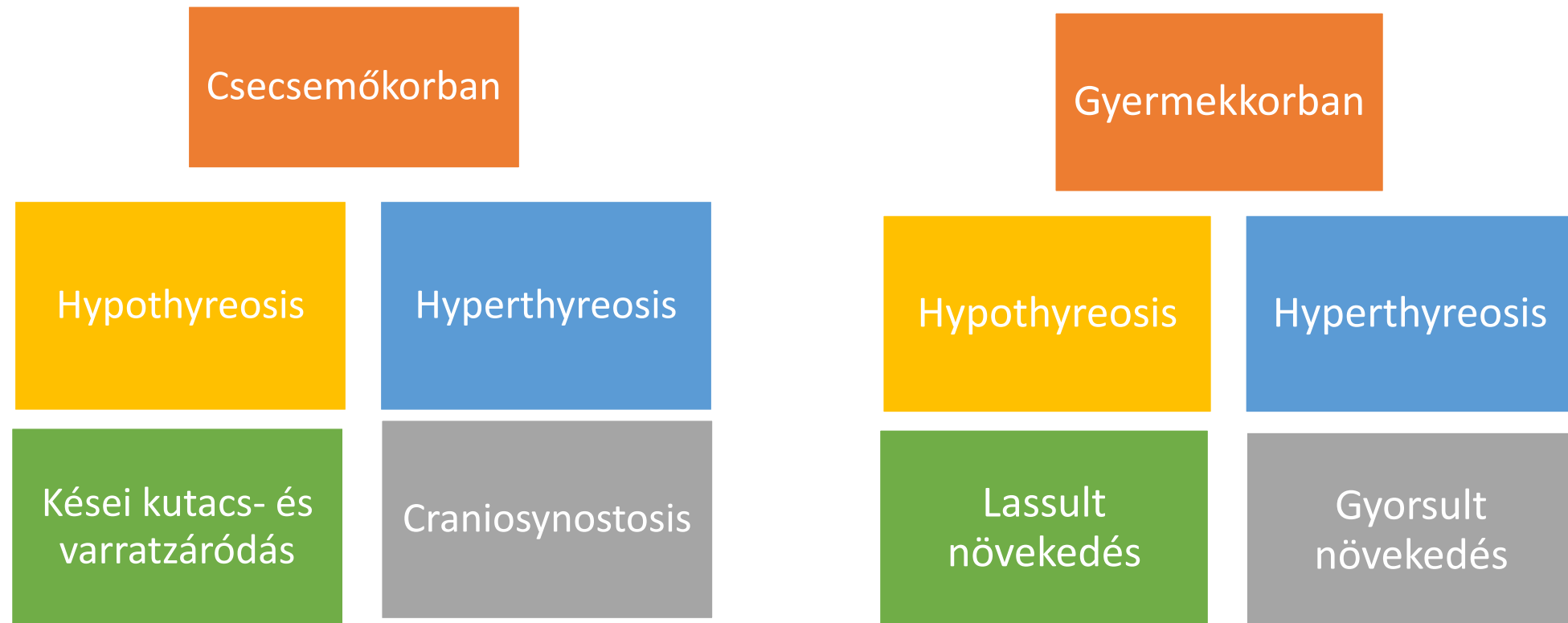
- Direkt hatás TR α 1/ β 1 receptoron keresztül
- A, Desmális csontosodás (a kötőszövet alakul csontszövetté)
  - Hyperthyreosis: Craniosynostosis
  - Hypothyreosis: Kései kutacszáródás
- B, Enchondrális csontosodás (a porcszövet alakul csontszövetté)
  - Hyperthyreosis: Gyorsult növekedés
  - Hypothyreosis: Lelassult növekedés

Pajzsmirigyhormon hatása a BMU-n

- Direkt hatás a csontsejteken
  - Hypothyreosis: A remodelling ciklus megnyúlik
  - Hyperthyreosis: A remodelling ciklus felgyorsul

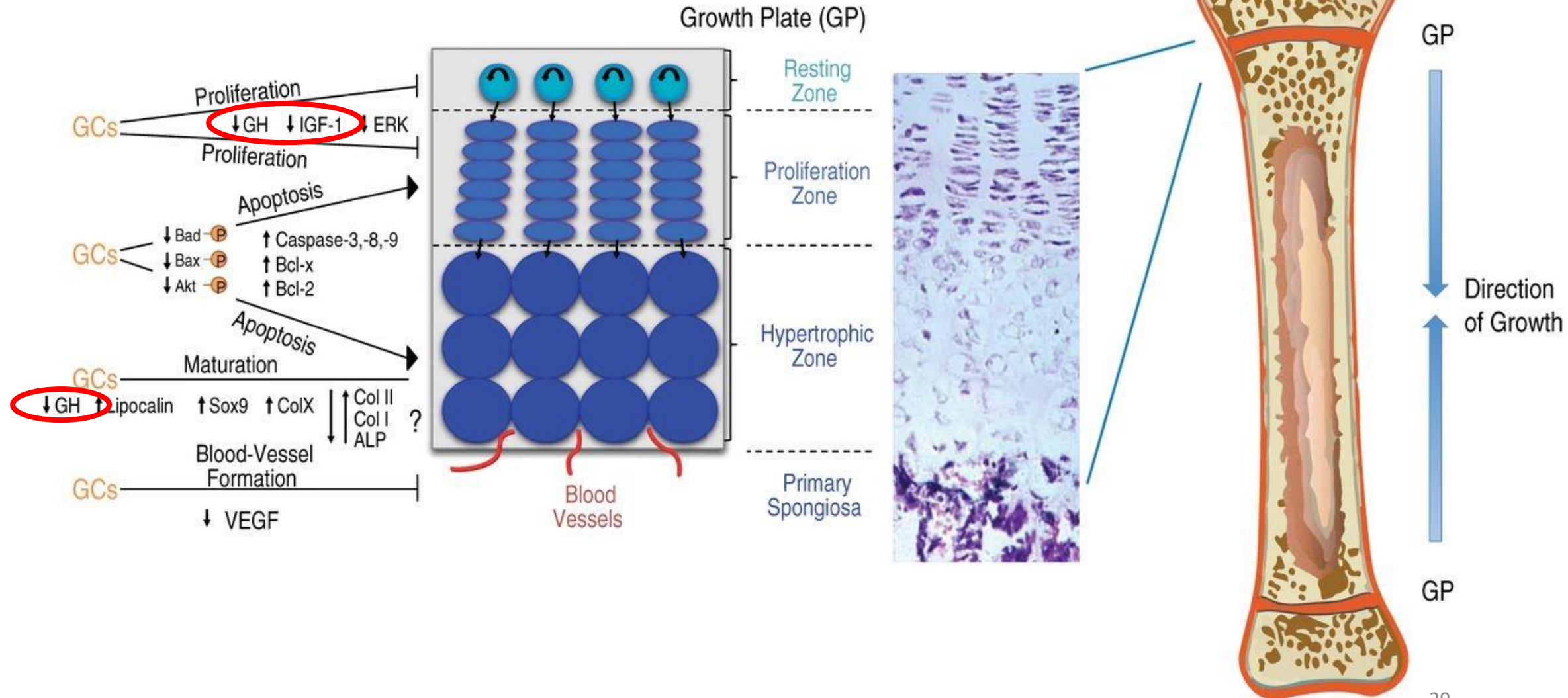
Kóros pajzsmirigy-hormonszintek csonthatása

4. Glukokortikoidok

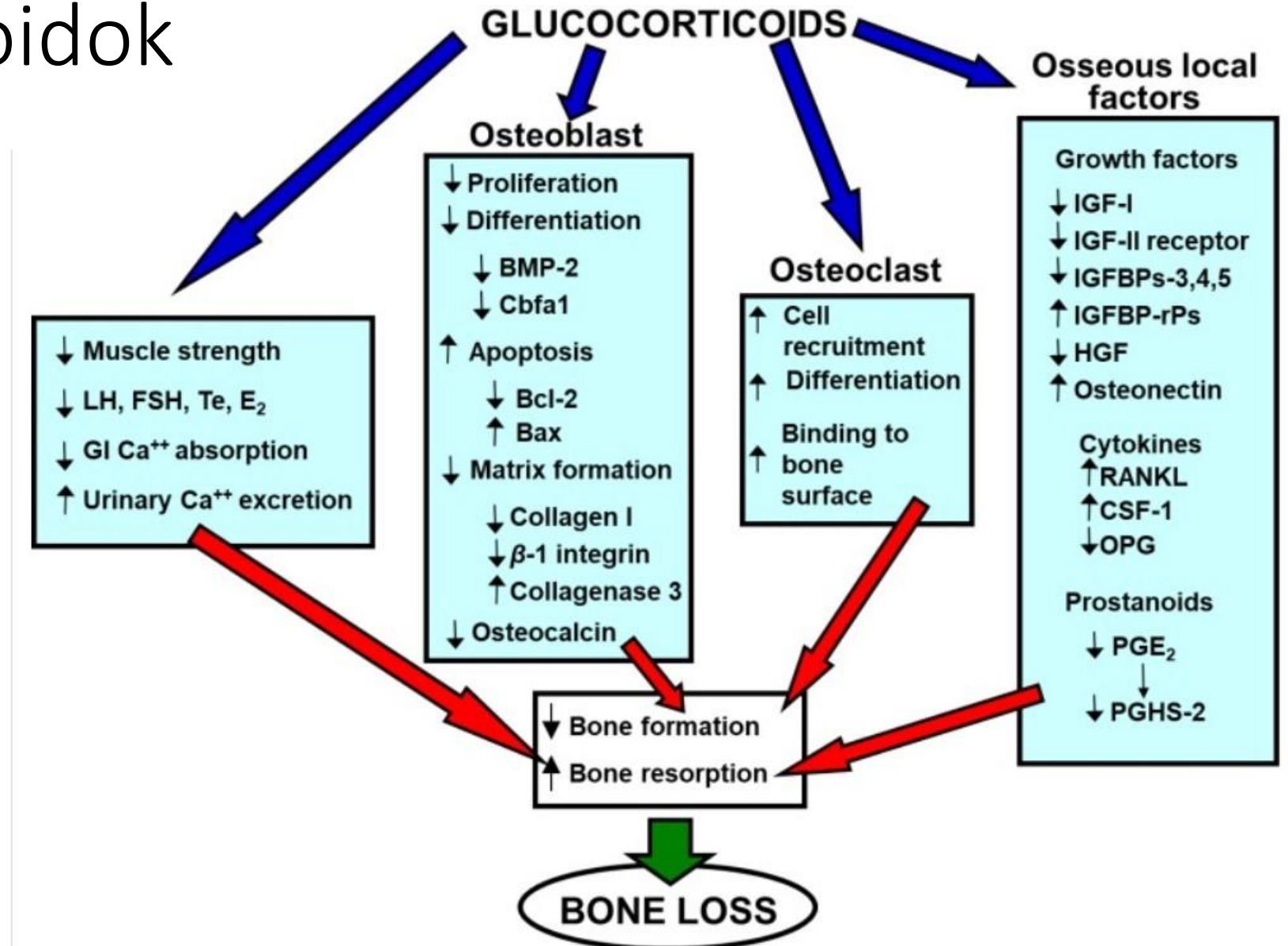
- Nincs receptoruk a csonton, tehát hatásuk nem direkt
- Szólni kell róla, mert igen sok betegségben alkalmazott supportív gyógyszer gyermekeknél is gyulladáscsökkentő és immunsupprimáló hatása miatt
- Mellékhatásai kapcsolatban vannak a
  - dózissal
  - kezelési időtartammal
  - életkorral

4. Glukokortikoidok

Glukokortikoidok

- Szteroid mellékhatás gyermekekben:
- Növekedési elmaradás
  - Retardált csontérés
  - Alacsonynövés
  - Osteoporosis

Összegzés

- Csont-hatások

1. Növekedési hormon (GH és IGF-I)
2. Nemi hormonok (E2, T, androgének)
3. Pajzsmirigy hormonok (T4, T3)
4. Glukokortikoidok

- Kórképek

1. Növekedési hormonhiány – Chondrodystrophia
2. Pubertas preacox
3. Hypothyreosis – hyperthyreosis
4. A szisztémás szteroid terápia mellékhatásai

Köszönöm a figyelmet

FSH vagy ösztrogén felelős a csontvesztésért?

